

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 2 ว่าด้วยแนวนโยบายการศึกษาของรัฐ ข้อ 23 ระบุว่า "รัฐพึงระดมเลือกสรร ทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากรัฐท้องถิ่น เอกชน และผู้รับการศึกษา มาใช้ในการจัดการศึกษา หาวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยคำนึงถึงความเสมอภาคระหว่างท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด" ส่วนในหมวด 4 ว่าด้วยการบริหารการศึกษา ข้อ 48 ระบุว่า "สนับสนุนให้มีการสรรหา บุคลากรและตัวแทนประชาชนทั่วไป เข้าร่วมบริหารการศึกษาในท้องถิ่น โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการในองค์คณะบุคคล เพื่อดูแลควบคุมนโยบายการบริหารการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ และความต้องการอันจำเป็นของท้องถิ่น" และหมวด 7 ว่าด้วยการระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษา ข้อ 54 ระบุว่า "รัฐพึงวางมาตรการในการระดมสรรพกำลังจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับการระทางการศึกษา" (แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 2-17) ข้อความจากแผนการศึกษาแห่งชาติพิจารณาได้ว่า รัฐต้องมุ่งที่จะให้บุคคลทุกฝ่ายในชุมชนและท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและสนองความต้องการของสังคมและท้องถิ่นให้มากที่สุด ในขณะที่เวลานักการศึกษาระดับสูงก็แสดงข้อคิดเห็นสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ

สมาน แสงมณี (2521 : 7) เห็นว่าเนื่องจากเรามีทรัพยากรจำกัด จึงต้องหาทางระดมสรรพกำลังในก้นต่าง ๆ ทั้งในหน่วยราชการ กลุ่มชาวบ้าน และเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากที่สุด ให้มีการร่วมมือประสานกัน แทนที่จะต่างคนต่างทำ

เกษม ศิริสัมพันธ์ (2525 : 14-15) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ ให้ความสนับสนุนประคับประคองโดยตลอด และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม

ในการรับรู้นี้ต้องทำโดยตลอด การศึกษาที่มิไปจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียวจะมีประสิทธิภาพไม่ได้

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนมีความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพการอ่านออกเขียนได้ มีความสามารถประกอบอาชีพ ความสมควรแก่วัยและความสามารถได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : ๗) การศึกษาในระดับนี้จึงมีความสำคัญมากเพราะถือว่าเป็นการสร้างรากฐานของชีวิต และสำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษาระดับนี้เป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจำเป็นต้องจัดให้กับพลเมืองของรัฐทุกคน รัฐจะต้องให้ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาในระดับนี้ โดยความเสมอภาคกัน คัญ (สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย 2518 : 55) ถึงแม้ว่าการศึกษาในระดับนี้เป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงก็ตาม กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในการชุมชนหรือท้องถิ่นควรจะมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาในระดับนี้ด้วย นักการศึกษาของไทยบางท่านได้ให้ทัศนะสนับสนุนและข้อสังเกตดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตราวุธย์ (2527 : 26) ให้ทัศนะสนับสนุนว่า โรงเรียนและชุมชนจะต้องเป็นของคู่กันอยู่เสมอ เพราะมนุษย์ต้องมีระบบการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ที่สะสมมาให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม โรงเรียนจึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากชุมชนในรูปของภาษี และความช่วยเหลือพิเศษ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีข้อผูกพันทางกฎหมาย ศีลธรรม และความรับผิดชอบร่วมกันกับชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและอุปถัมภ์โรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงจำเป็นต้องเป็นกระบวนการสองทาง คือ โรงเรียนต้องมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสนับสนุนโรงเรียนในเวลาเดียวกัน

อุทัย บุญประเสริฐ (2528 : 65) ให้ทัศนะสนับสนุนว่า การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่มีส่วนช่วยให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือเป็นอันดีจากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทจะอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนค่อนข้างมาก โรงเรียนอาจมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาในชุมชน หรือชุมชนอาจมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอันมาก หากมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการประถมศึกษา จากการสำรวจเอกสารต่าง ๆ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีลักษณะผิวเผิน มีการให้ความร่วมมือกันตามโอกาสต่าง ๆ แต่ขาดการวางแผนที่รัดกุม โรงเรียนจึงไม่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและชุมชนก็ยังไม่ได้มีบทบาทพัฒนาโรงเรียนเท่าที่ควร ทั้งนี้การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นงานหนึ่งของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ถ้าหากผู้บริหารตระหนักว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ จะทำให้ปัญหาคิดคลายไปเอง ในแผนพัฒนาการประถมศึกษาในระยะที่ 5 สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ปรับปรุงนโยบายให้ทุกโรงเรียนมีกิจกรรมในลักษณะของโรงเรียนชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการจัดตั้งเป็นโรงเรียนชุมชนเป็นการเฉพาะ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 26)

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาต่าง ๆ ของการประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาประถมศึกษา สำหรับปี 2525 - 2534 มีดังนี้

1. จัดบริการการศึกษาและส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน
2. จัดบริการซ่อมเสริมด้านความพร้อม และสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนประถมศึกษา
3. ปรับปรุงกระบวนการการบริหาร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การจัดบริการ และการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
4. ส่งเสริมการนำนวัตกรรมที่เหมาะสมใช้ในการพัฒนาการประถมศึกษา
5. จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ และเสมอภาคทั้งในด้านการปริมาณและคุณภาพ
6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการประถมศึกษา
7. กระจายโอกาสทางการประถมศึกษาให้ทั่วถึง
8. ส่งเสริมการวางแผนและการดำเนินการ เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยตลอดจนการนำ

ผลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 110)

จากนโยบายการพัฒนาประถมศึกษาที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าข้อ 6 ที่ว่า "ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการประถมศึกษา" ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่สนองตอบต่อแผนการการศึกษาชาติในหมวดต่าง ๆ ที่กล่าวมาในเบื้องต้น นโยบายพัฒนาการประถมศึกษาจะสำเร็จได้หรือไม่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษาจึงควรรู้หลักการบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนเป็น
 โรงเรียนของชุมชน ผู้นำชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่โรงเรียนจะต้องขอความร่วมมือและ
 ประสานงานกัน เพื่อที่จะปรับปรุงพัฒนาชุมชนโดยใช้การศึกษาเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศ
 ชาติ โดยโรงเรียนจะต้องพยายามขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชน
 มีความเข้าใจ สนใจและสนับสนุนการศึกษา ซึ่งการที่ชุมชนได้เข้าใจโรงเรียนดีขึ้นย่อมจัก
 ความซึกแย้งระหว่างนโยบายของโรงเรียนกับความคิดเห็นของผู้ปกครองในชุมชนนั้น ทั้งเกิด
 ความเชื่อมั่นโรงเรียนมากขึ้น ทำให้ชุมชนพร้อมที่จะให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาของ
 โรงเรียน (สุรทัณฑ์ ยันต์ทอง 2526 : 316) และอย่าลืมว่าประสิทธิภาพของการประ
 ศึกษามีได้จำกัดอยู่ภายในระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์ของระบบ
 การศึกษากับระบบอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งในที่นี้ที่พิจารณาการให้ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน
 เป็นตัวชี้ ทั้งนี้เพราะว่าโรงเรียนชุมชนเป็นความสัมพันธ์ที่แยกออกจากกันไม่ได้ จำเป็นต้อง
 พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าตั้งโรงเรียนโดยไม่มีชุมชนอาศัยอยู่โรงเรียนก็ไม่สามารถตั้งอยู่ได้
 เพราะไม่มีใครจะเรียนในเวลาเดียวกัน ถ้ามีแต่ชุมชน ไม่มีโรงเรียนชุมชนนั้นจะได้รับการศึกษา
 เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร โรงเรียนจะดำเนินงานไปตามลำพังอย่างโดดเดี่ยว โดย
 มีค่าจนถึงสภาพการในท้องถิ่นที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ไม่ได้ เพราะชีวิตนักเรียนย่อมผูกพันอยู่กับ
 วัฒนธรรม พื้นเพชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้ปกครองนักเรียนอย่างซับซ้อน ฉะนั้นโรงเรียนที่นิยม
 ใ้วิชาความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติที่ดีที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตในชุมชนในอัตราที่เหมาะสม
 ในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมซึ่งตั้งอยู่ด้วยความเชื่อถือ และความร่วมมือของ
 ประชาชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงควรเป็นบทบาทที่สำคัญประการ
 หนึ่งของโรงเรียนและผู้บริหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527 : 7) การ
 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเท่านั้นที่จะเป็นประตูไปสู่ความมีส่วนร่วมของประชาชน
 ในการพัฒนาการศึกษา

จากความสำคัญทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อที่จะทราบว่า การ
 นำเอาแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษานั้น ในสภาพ
 ที่เป็นจริงแล้วโรงเรียนใ้คนนำมาใช้ในกิจกรรมงานการบริหารการศึกษาในค่านิยมบ้าง ประส
 ปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ทั้งนี้ก็เพราะว่าแหล่งทรัพยากรในชุมชนนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากที่มี

คุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา สิ่งเหล่านี้มีพร้อมแล้วในชุมชน โรงเรียนไม่จำเป็นต้องจัดซื้อให้เปลืองงบประมาณ และถ้าหากโรงเรียนสามารถนำมาใช้ในการจัดการศึกษาแล้ว จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นด้วย

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบสภาพการใช้ ปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปรับปรุงคุณภาพของการบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อันจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของเด็กไทยในอนาคต

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีเนื้อที่ประมาณ 10,132,43 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 412 กิโลเมตร แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 11 อำเภอ และ 3 กิ่งอำเภอ 129 ตำบล และ 1695 หมู่บ้าน มีประชากร 1,098,251 คน เป็นชาย 549,193 คน หญิง 549,058 คน การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล 1 แห่ง และสุขาภิบาล 14 แห่ง ประชากรของจังหวัด 91,59% ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในด้านการศึกษามีวิทยาลัยครู วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาและวิทยาลัยเอกชนอย่างละ 1 แห่ง มีโรงเรียนมัธยมศึกษา 28 โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 842 โรงเรียน อัตราร้อยละครู : นักเรียนเท่ากับ 1 : 22 โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและเล็กมาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2526 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากสภาพของจังหวัดบุรีรัมย์ที่กล่าวมา แม้ว่าจะมีการศึกษาหลายระดับและหลายประเภท แต่ด้านประถมศึกษาที่มีปัญหาที่นำศึกษาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการประเมินผลคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2527 จังหวัดบุรีรัมย์อยู่ในอันดับที่ 67 ของประเทศ ซึ่งตึคอันดับ 1 ใน 10 ของกลุ่มท่า และเนื่องจากโรงเรียนในจังหวัดนี้มีโรงเรียนขนาดเล็กมากและเล็กเป็นจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานหลายประการ เช่น ครูไม่ครบชั้น อัตราร้อยละครู : นักเรียน เท่ากับ 1 : 22 ซึ่งมากกว่าเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการให้มีอัตราครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 18 และอัตราร้อยละครูต่อนักเรียนสูงกว่าอัตราร้อยละของครูต่อนักเรียนเฉลี่ยทั่ว

ประเทิกวัย (1 : 19.1) จากปัญหานี้ส่งผลถึง ครูคนหนึ่งจำเป็นต้องสอนมากกว่าหนึ่งชั้นเรียน โดยที่ครูเหล่านี้ไม่ได้รับการอบรมให้พร้อมสำหรับการสอนเด็กมากกว่าหนึ่งชั้นพร้อม ๆ กันมาก่อนทำให้เกิดปัญหาในการสอน เกิดความพะวักพะวนในการควบคุมชั้นเรียน การสอนสองชั้นพร้อม ๆ กัน ทำให้นักเรียนมีโอกาเรียนเพียงครึ่งหนึ่งของจำนวนชั่วโมงเรียน และครูต้องทำงานเกือบเป็นสองเท่าของการสอนระดับชั้นเดียว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 75) และนอกจากปัญหาครูไม่ครบชั้นแล้ว ยังมีปัญหาในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาค้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรเป็นไปได้อย่างมาก นอกจากจะมีความขาดแคลนในสิ่งอำนวยความสะดวกและบริวารในโรงเรียนแล้ว ในเรื่องอุปกรณ์การสอนขาดแคลนทุกจังหวัดมากบ้างน้อยบ้าง และมีการขาดแคลนเฉพาะแห่ง การใช้ทรัพยากรมีการเหลื่อมล้ำกันมาก ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 49)

ถึงแม้จังหวัดบุรีรัมย์ จะประสบปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแต่การจัดการบริหารการศึกษาของบางโรงเรียนในจังหวัดนี้ จัดได้เป็นอย่างดีและชนะการประกวดโรงเรียนดีเด่นในระดับประเทศ และบางโรงเรียนก็อยู่ในระดับต่ำสุดของประเทศ จากความแตกต่างกันนี้จึงน่าที่จะมีปัจจัยบางอย่างซึ่งน่าจะศึกษา ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูคนหนึ่งในจังหวัดนี้ได้เคยทราบว่าโรงเรียนดีเด่นได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากท้องถิ่นดีมาก และยังมีผู้ใดศึกษาเรื่องการใช้ทรัพยากรในชุมชน ซึ่งน่าจะมีส่วนสำคัญที่โรงเรียนและชุมชนจะร่วมมือในการสนับสนุนโรงเรียน จึงน่าจะศึกษาเรื่องนี้อย่างมีระบบต่อไป

จากสภาพที่กล่าวมาโรงเรียนจะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ก็โดยอาศัยแหล่งทรัพยากรในชุมชนที่มีอยู่เท่านั้น มาช่วยในการบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัด เพื่อส่งผลถึงคุณภาพของการประถมศึกษาและสนองตอบนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ในการบริหารงานวิชาการของ

โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์

3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นโรงเรียนดีเด่น กับโรงเรียนธรรมดา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเฉพาะการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนภายในจังหวัดบุรีรัมย์เท่านั้น
2. โรงเรียนที่จะศึกษาคือ โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดบุรีรัมย์
3. ศึกษาการนำเอาแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ โดยมีขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการดังนี้

ขอบข่ายงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา

1. การวางแผนการบริหารงานวิชาการ
2. การศึกษาข้อกำหนดของหลักสูตรและระเบียบต่าง ๆ
3. การจัดหาสื่อ
4. การเรียนการสอน
5. การประเมินผล
6. การนิเทศการศึกษา

4. ระยะเวลาที่จะศึกษา ศึกษาเฉพาะการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนระหว่างปีการศึกษา 2525-2527

5. กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูโดยมีรายละเอียดที่จะศึกษาแต่ละกลุ่มประชากรดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียน จะศึกษาการนำเอาแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ตามขอบเขตของการบริหารงานวิชาการทั้งหมด ทั้งกล่าวข้างต้น

ครู จะศึกษาเฉพาะการนำเอาแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะครูมีภารกิจหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

6. ในการวิจัยนี้ไม่ได้ทำให้ครบตามอัตราส่วนของแหล่งทรัพยากรในชุมชน แต่เน้นที่ทรัพยากรในชุมชนที่ใช้อย่างที่ปฏิบัติจริงแต่ละประเภท

7. ตัวแปรที่จะศึกษา ลักษณะของตัวแปรที่จะศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (independent variable) ประกอบด้วย

ก. โรงเรียน

1. โรงเรียนศิเคณและโรงเรียนธรรมคา

2. ขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็น 5 ขนาดคือ โรงเรียนขนาดเล็กมาก โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียน

ขนาดใหญ่มาก

ข. ผู้บริหารโรงเรียน

1. เพศ

2. วุฒิต่างการศึกษา

3. ประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร

ค. ครู

1. เพศ

2. วุฒิต่างการศึกษา

3. ประสบการณ์การสอน

4. กลุ่มประสบการณ์ที่สอน

2. ตัวแปรตาม (dependent variable) ประกอบด้วย

ก. สภาพการใช้

1. ประเภทของทรัพยากรในชุมชน

2. ลักษณะการใช้

ข. ปัญหาและอุปสรรค

ในการกำหนดตัวแปรที่จะวิจัยครั้งนี้ยังไม่มีใครศึกษาโดยตรง ผู้วิจัยจึงจะศึกษาตามตัวแปรที่กล่าวมา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของข้อมูลตัวอย่างประชากรในเรื่องภูมิสำเนาในปัจจุบัน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยไปเก็บเองถือว่าไม่มีผลแตกต่างกัน

3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ถือเป็นตัวแทนประชากรของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดบุรีรัมย์ได้

นิยามศัพท์

สภาพการใช้ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่โรงเรียนได้นำเอาแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาใช้เพื่อการบริหารงานวิชาการโดยตรง หรือโรงเรียนได้ออกไปใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในที่ที่แหล่งทรัพยากรในชุมชนนั้นอยู่

ทรัพยากรในชุมชน หมายถึง ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งสามารถนำมาใช้หรือใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

โรงเรียนขนาดเล็กมาก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 20-120 คน

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-359 คน

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 360-719 คน

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720-1079 คน

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่มาก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,080 คนขึ้นไป

โรงเรียนดีเด่น หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับคัดเลือกจากทางราชการระดับอำเภอ จังหวัดและระดับชาติ ว่าได้ดำเนินการตามข้อกำหนดของหน่วยราชการได้มีความเหมาะสมมาตรฐานที่วางไว้

โรงเรียนธรรมดา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาทั่ว ๆ ไปที่ยังดำเนินการไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดและเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยราชการ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในระดับ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือ วารสาร เอกสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบของการวิจัย
2. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครู มีลำดับชั้นในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประชากรดังนี้
 - 2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนทั้งหมดในจังหวัดบุรีรัมย์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มี 824 โรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane จะได้นักขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

(อ้างใน บุญธรรม กิจปรีตาภิวัตน์ 2527 : 63)

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามอำเภอและขนาดของโรงเรียน

อำเภอ	จำนวน โรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน					
		ขนาด กลุ่มตัวอย่าง	ขนาด เล็กมาก	ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่	ขนาด ใหญ่มาก
1. เมือง	126	41	7	22	8	3	1
2. ลำปลายมาศ	74	24	4	15	4	1	—
3. กระสัง	68	22	4	14	3	1	—
4. สตึก	77	25	2	17	4	2	—
5. คูเมือง	49	16	2	10	4	—	—
6. ประโคนชัย	98	32	4	20	5	3	—
7. บ้านกรวด	45	15	3	9	2	1	—
8. ละหานทราย	47	15	2	7	2	2	2
9. หนองกี่	34	11	2	5	2	2	—
10. นางรอง	95	31	5	15	7	4	—
11. พุทไธสง	44	14	4	8	2	—	—
12. กิ่งปะคำ	17	6	1	2	3	—	—
13. กิ่งนาโพธิ์	20	7	3	1	3	—	—
14. กิ่งหนองหงส์	30	10	1	6	2	1	—
รวม	824	269	44	153	49	20	3

จากตารางจะไ้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน	เลือกมาโรงเรียนละ 1 คน	จะไ้ 269 คน
2. ครู	เลือกมาโรงเรียนละ 1 คน	จะไ้ 269 คน
รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น		538 คน

2.2 การสุ่มตัวอย่างประชากร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตาม
ระดับชั้น (stratified random sampling) โดยแบ่งเป็นอำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน

3. การสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
เพียงอย่างเดียว โดยแบ่งสอบถามออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน

ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอน

รายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละชุด มีดังนี้คือ

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนแบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ดามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถาม

ที่ไ้เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ และแบบเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ดามเกี่ยวกับสภาพการไ้แหล่งทรัพยากรในชุมชน โดยจะ

แบ่งถามออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ดามเกี่ยวกับประเภทและลักษณะการไ้แหล่งทรัพยากรในชุมชน

เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3 ดามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการไ้แหล่งทรัพยากร

ในชุมชนแบบสอบถามที่ไ้เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามประเภท
ปลายเปิด

ชุดที่ 2 สำหรับครู แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ดามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามที่

ไ้เป็นแบบสอบถามประเภท แบบตรวจสอบรายการ และแบบเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ที่ครูผู้สอนนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยจะถามใน 2 ลักษณะ คือ ประเภทของทรัพยากรในชุมชนที่ใช้และลักษณะการใช้ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ในการจัดการเรียนการสอน แบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ และแบบปลายเปิด

4. เครื่องมือที่สร้างขึ้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วนำมาปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรจริง กลุ่มผู้บริหารจำนวน 10 คน และครูจำนวน 30 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
6. นำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยการส่งทางไปรษณีย์และผู้ใช้ไปเก็บเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ความถี่และหาค่าร้อยละ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะทำให้รู้สภาพการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแล้ว ผลจากการวิจัยที่ได้สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารระดับจังหวัด อำเภอ สนับสนุนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เป็นการกระตุ้นให้ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน ให้รู้จักนำเอาแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการบริหารงานวิชาการให้มากขึ้น

3. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน
เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การนำเสนอผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยจะได้จัดทำเป็นรูปเล่ม โดยประกอบด้วยหัวข้อรายการที่สำคัญ
ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์
ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น นิยามศัพท์ วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์
ของการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ความหมายของแหล่งทรัพยากร
ในชุมชน ประเภท วิธีการนำมาใช้ งานบริหารวิชาการ ความหมายของงานบริหารวิชาการ
ขอบข่ายของงานบริหารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ
การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอเป็นรูปตารางประกอบ
บรรยาย

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะและใน
ตอนท้าย จะเป็นบรรณานุกรม และภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

